

کتابخانه

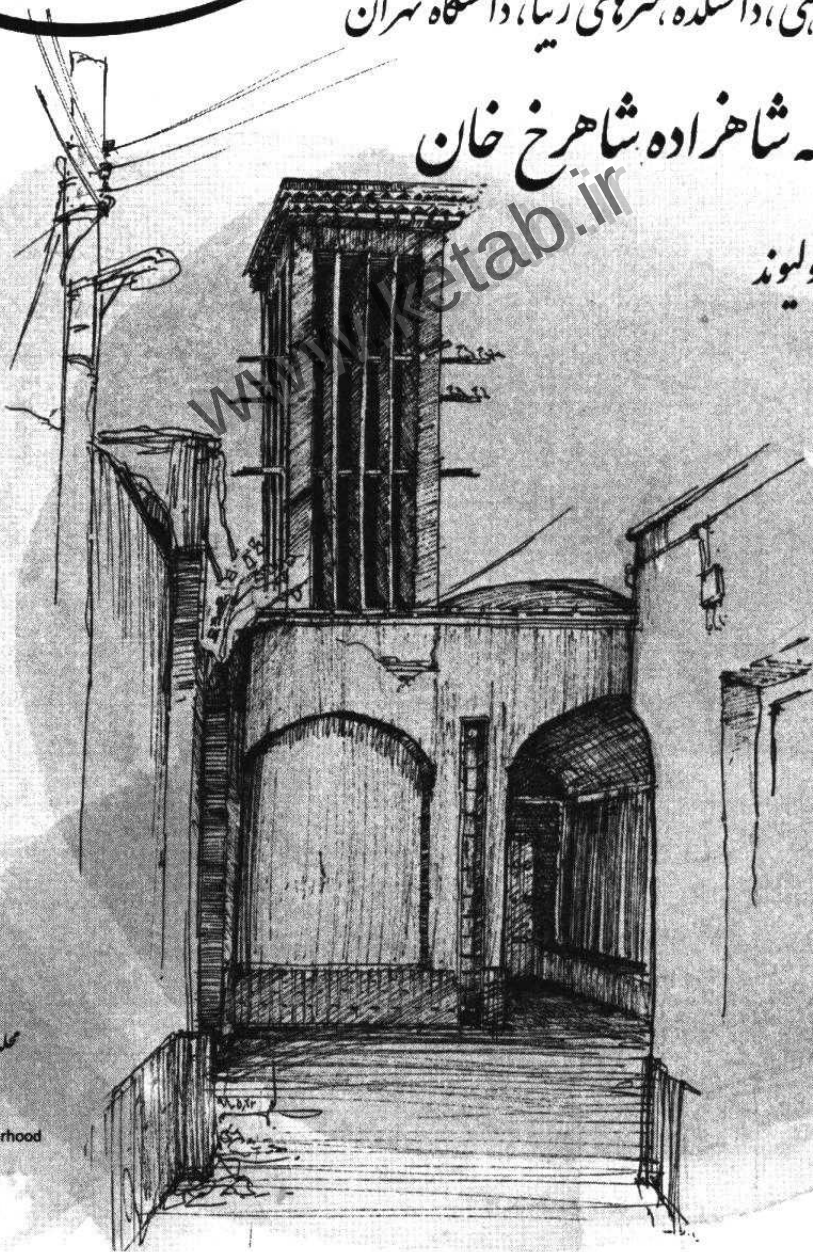
بافت تاریخی کرمان (۱۳۷۰-۱۳۶۳ خورشیدی)
برپایه اسناد جهاد دانشگاهی، دانشکده هنرهای زیبا، دانشگاه تهران

جلد اول: محله شاهزاده شاهرخ خان

ندا خاتمی فر- علی کولیوند

محله شاهزاده شاهرخ خان کوچه پشته
(علی کولیوند)
Banafsheh Alley,
Shazde Shahrokh Neighborhood
(Ali kolivand)

انستیتوت پژوهش‌های تاریخی

سرشناسه: خاتمی فر، ندا، ۱۳۵۷-
عنوان و نام پدیدآور: گنج کرمان: بافت تاریخی کرمان (۱۳۷۰ - ۱۳۶۳ خورشیدی)
خورشیدی) برپایه اسناد جهاد دانشگاهی، دانشکده هنرهای زیبا، دانشگاه
تهران / ندا خاتمی فر، علی کولیوند؛ ویراستار فارسی فروغ درویش؛ ویراستار
انگلیسی امیرحسین ترکمان.
مشخصات نشر: تهران: پژوهشکده هنر، معماری و شهرسازی نظر، ۱۴۰۰-
مشخصات ظاهری: ج. ۱: مصور (بخشی رنگی)؛ ۲۹×۲۲ س. م.
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۸۸۴۳-۰۰-۰ ج. ۱:
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
یادداشت: فارسی - انگلیسی.
مندرجات: ج. ۱. محله شاهزاده شاهرخ خان
موضوع: کرمان -- آثار تاریخی
موضوع: Kerman (Iran) -- Antiquities
شناسه افزوده: کولیوند، علی، ۱۳۵۳-
رده بندی کنگره: DSR۲۱۱۵
رده بندی دیویی: ۹۵۵/۷۲۲
شماره کتابشناسی ملی: ۸۵۰۰۰۸۱
اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

نام کتاب: گنج کرمان (بافت تاریخی کرمان ۱۳۷۰-۱۳۶۳ خورشیدی)
برپایه اسناد جهاد دانشگاهی، دانشکده هنرهای زیبا، دانشگاه تهران
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۸۸۴۳-۰۰-۰
نویسنده: ندا خاتمی فر / علی کولیوند
مدیر هنری: محسن امینی
طراح گرافیک: ایمان امینی
ویراستار فارسی: فروغ درویش
ویراستار انگلیسی: امیرحسین ترکمان
آماده سازی در کارگاه گرافیک و انیمیشن ماهی مان
ناشر: انتشارات پژوهشکده هنر، معماری و شهرسازی نظر
نوبت و سال چاپ: نخست، ۱۴۰۰
شمارگان: ۵۰۰
قیمت: ۱۳۰ هزار تومان
نشانی: تهران، خیابان آزادی، خیابان دکتر قریب، شماره ۲۳
تلفن: ۶۶۴۳۵۹۸۵ - دورنگار: ۶۶۹۱۵۸۳۰
info@nazar.ac.ir - www.nazar.ac.ir
کلیه حقوق این اثر برای مؤلفین و ناشر محفوظ است.

فهرست مطالب

.....	مقدمه
.....	پیش گفتار
.....	همکاران طرح
۷.....	معرفی محله شاهزاده شاهرخ خان
۲۰.....	خانه اعظمی
۳۶.....	خانه فخرشاهی
۳۸.....	خانه علی علینقی زاده
۴۶.....	خانه ارباب زاده
۶۲.....	خانه علم خانی
۶۸.....	خانه دانشی
۷۰.....	خانه رجیبی زاده (رفوگری قالی)
۷۸.....	خانه اخلاقی
۸۲.....	خانه علی اکبر راجی
۸۶.....	خانه شاهرخ خان (خانه مجاور تکیه)
۹۴.....	خانه هرنندی
۱۰۰.....	خانه مهرابی
۱۰۴.....	خانه شماره ۱۴۵
۱۰۶.....	مسجد بابازار عزیز (مسجد آیت الله)
۱۱۸.....	تکیه شاهزاده شاهرخ (حسینه الزهرا)
۱۲۴.....	گرمابه
۱۲۸.....	کفاشی، نانوايي و مغازه ها
۱۳۲.....	مسجد گل مشکی
۱۴۲.....	خانه موحدی
۱۶۰.....	نمونه ای از برداشت ها و ترسیم های اولیه انجام شده
۱۶۴.....	کتابشناسی

مقدمه

زلزله سال ۱۳۶۰ گلباف کرمان مقدمه «طرح مسئله ای» بود که تا امروز حل نشده باقی مانده است. در آن سال، در کسوت یک گروه امدادگرا از جهاد دانشگاهی دانشکده هنرهای زیبا به گلباف رفتیم. مهندس «هدایت لیاقت» معاون عمرانی استانداری کرمان بود. رفت و آمد ما در ارتباط با زلزله چندبار تکرار شد و زمینه آشنایی فراهم آمد تا ایشان مسئله «بافت قدیم کرمان» را مطرح کند. مشاور طرح جامع برای بافت تاریخی شهر مانند سایر قسمت ها به احداث پل برفراز میدان مشتاق، خیابان کشی های جدید و تخریب بافت دستور داده که صحیح به نظر نمی رسد. پیش از آن وزارت مسکن رویه خاصی برای طرح های توسعه شهری در بافت های تاریخی نداشت، در سال های پیش از انقلاب در یکی دو نمونه از جمله بافت تاریخی شیراز به صورت موضعی بررسی هایی انجام داده بود اما مسئله بافت تاریخی را به یک ساختار یا رویه تبدیل نکرده بود از این رو وقتی در سال ۶۰ مهندس لیاقت از مهندس «رضا هاشمی» معاون وزیر مسکن استعلام کرد که برای مسئله بافت تاریخی چه راهکاری دارید که قربانی توسعه های انجام گرفته طرح جامع نشود، پاسخ گرفت که بافت تاریخی در این وزارتخانه موضوعیتی ندارد و استانداری می تواند در حد مرمت بدنه های کوچه ها اقداماتی خارج از طرح جامع انجام دهد. این چنین شد که قرارداد طرح احیای بافت قدیم کرمان میان جهاد دانشگاهی و شهرداری کرمان به وساطت و هدایت آقای مهندس لیاقت منعقد شد. «طرح مسئله» آغازگر اقدامات بعدی بود. شناخت بافت و تبیین مسئله نخستین گام بود. گروهی از بچه های جهاد دانشگاهی چند ماه در کرمان اقامت گزیدند و با همکاری جوانان کرمانی برداشت آثار ارزشمند و ناشناخته را عهده دار شدند. سرنوشت طرح، با رفتن مهندس لیاقت به شهرداری سپرده شد و در پی بی اعتمادی مدیریت شهری به این طرح و تحت تلقینات مدافعان طرح جامع، نهایتاً مهندس «حیدری» معاون وقت شهرداری کرمان خاتمه آن را ابلاغ کرد. پس از آن بلافاصله خیابان کشی در دل بافت از سر گرفته شد و صدها یادگار قرون که خانه هایی با حیاط های دل انگیز و رمزآفرینی های برآمده از سده ها و هزاره ها بودند به کلنگ ضابطه ۶۰٪ و تراکم ۲۴۰٪ گرفتار تخریب شدند و از شهر تاریخی کرمان آن ماند که اینک هست. کلنگ تخریب به فتوای طرح جامع و به دست مدیرانی که مشروعیتشان تنها یک امضای مقام بالادست بود، بر سر یادگار تمدن هزاره ها فرود آمد.

نتیجه آن درایت و آن تلاش ها، طرح ساماندهی و احیای بافت تاریخی کرمان بود که در محاق ماند. بخشی از اسنادی که در طول مطالعه توسط جمعی از همکاران جهاد از جمله دکتر «حشمت الله متدین» دکتر «احمد خوشنویس»، دکتر «بهروز جهانپور»، مهندس «علی اکبر طالبی زاده» پدید آمده بود بعداً در جهاد دانشگاهی دانشکده هنرهای زیبا زیر نظر مرحوم خانم دکتر «نسرین گلیجانی مقدم» در قالب طرح پژوهشی

«معماری و شهرسازی کرمان» تنظیم شد. در پژوهشی دیگر، اسناد مذکور برای تحلیل «تحولات معماری و شهر کرمان» در تز دکترای اینجانب در دانشگاه پاریس (سوربن) مورد استفاده قرار گرفت که به انتشار مقالات سازمان فضایی شهر منتهی شد. می‌توان مطالعات زیادی را سراغ گرفت که به اتکای اسناد مذکور شکل گرفته باشند. اما دگرگونی‌های سازمانی جهاد دانشگاهی مهلت تنظیم و نشر آنها را نداد. اسنادی که طی سال‌های ۶۳ تا ۷۰ از برداشت دو راسته بازار اصلی کرمان، سه محله مسکونی و بیش از یکصد بنای شاخص تولید شده بود در کنار طرح احیای بافت، در محاق مانده بود.

خانم دکتر «ندا خاتمی فر» و آقای دکتر «علی کولیوند» در مسیر همکاری خود با جهاد در جریان این اسناد که همچون اصل آثار در حال نابودی بود، قرار گرفتند و با همتی کم نظیر به تکمیل و تنظیم آنها پرداختند. پژوهشکده هنر، معماری و شهرسازی نظرنیز که براساس تجربه جهاد دانشگاهی دانشکده هنرهای زیبا و با همکاری اعضای اصلی آن مجموعه خدمات عام‌المنفعه به جامعه پژوهشی کشور را ارائه می‌دهد برای انتشار این اسناد اعلام آمادگی کرد. این نخستین جلد از این مجموعه است که در اختیار پژوهشگران قرار می‌گیرد تا گوشه‌ای از تاریخ معماری پرشکوه ایران را در اختیار آیندگان قرار دهد.

دکتر سید امیر منصوری
بهار ۱۴۰۰

www.ketab.ir